

Simona Buryšková
Kvinta
Gymnázium Matyáše Lercha, Žižkova 55, Brno

NA OPAČNÉ STRANĚ

SVOBODA

Když se mám zamyslet nad důvodem, proč jsem se zamíchala mezi disidenty, napadá mne slovo štítivost. Normalizační tlak byl pro mě totiž především nechutný, výtvarná podoba jeho propagačních nástrojů hnusná a obličej drtivé většiny vládnoucí garnitury nesly stopy tak ohavných osobních preferencí, že jsem prostě chtěla jinam — na opačnou stranu.

— Jana Soukupová

Žijeme ve svobodné zemi?

Mnoho věcí nasvědčuje tomu, že ano.

Mohla jsem si vybrat střední školu, kde chci studovat, mohu chodit do skautu, poslouchat hudbu, jakou chci, sledovat filmy, jaké chci, cestovat, kam se mi zlíbí, mohu říkat své názory, a nejen to, mohu je dokonce téměř doslova vykřičet do světa především prostřednictvím internetu, kde se ještě ke všemu mohu dozvědět nekonečné množství informací –

(Po roce '89 se to pro mě změnilo o 180 stupňů. Volby jsou volby, můžu veřejně říkat, co si myslím... To jsem předtím sice říkala taky, ale s jistými důsledky. Nikde nevisí ta odporná hnusná příšerná názorná agitace... Ten hrůzný jazyk, který tehdy plnil noviny, to vůbec neneslo informaci... Děcka můžou studovat školu, když chtěj, to by si dřív ani neškrtyly – s disidentskou matkou.)

– minulé generace takové štěstí přece neměly. Tak například ten skaut. Hnutí, které nás, mladé lidi, tolik vede ke svobodě. Skautské hnutí založil v roce 1907 sir Robert Baden-Powell, který věřil, že děti lze vychovávat i jinak než starým zkostnatělým způsobem zákazů a trestů. Já s ním souhlasím, že jediná cesta, jak vyrůst v zodpovědného a prospěšného člověka, je neupírat mu jeho svobodu a spoléhat na něj, zkrátka věřit mu. Toho lze docílit jedině tak, že tohoto nespoutaného nevyzpytatelného tvora necháte, aby si svou vlastní svobodu nejprve uvědomil sám. To ale není vůbec jednoduché.

Mně je nyní patnáct let a mám pocit, že už ty souvislosti začínám vidět. Uvědomuji si, že mám právo se v každé situaci rozhodnout a že za tato svá rozhodnutí nesu zodpovědnost. Toto jsem si však neuvědomila, když jsem se rozhodovala, zda půjdu ven, nebo zůstanu doma a budu hrát počítačové hry; zda domácí úkol napíšu opravdu doma, či opíšu až ve škole (nepřišlo mi to na mysl dokonce ani při výběru gymnázia, na kterém budu studovat). Uvědomila jsem si to při rozhodnutích, kdy nenesu zodpovědnost jen za sebe, nýbrž i za své bližní.

(Přišel mi dopis od sociálního výboru; byl na mě dán podnět, že se nestarám o děti. Vyhrožovali, že mně je vezmou. Moc dobře věděli, že jsem šíleně mateřské typ, že se o ty děti starám sama... kdyby mi je vzali, tak si asi hodím mašli. Tehdy mě zachránilo to, co řekl Milan Uhde: „Janičko, prosimtě, dyť to jsou jasně jejich metody.“ Tak jsem pochopila, že to udělali estébáci.)

Ve skautu vedu družinu malých světlušek ve věku od šesti do desíti let. Musím dávat pozor, aby na schůzkách nepřišly k úrazu nebo aby něco nezničily. Ta největší zodpovědnost tkví však v tom, že jsem jejich vzor, já jim jdu příkladem a je to moje volba, zda tento příklad bude dobrý, či zlý. Jejich

rodiče mi věří a já jsem za to vděčná. Mnozí by si řekli, že svěřit své malé dítě do rukou nějaké patnáctileté puberťačky je docela na pováženou. Jak se však takoví lidé mýlí! Je to jen otázka víry v člověka, toho, že rodiče malých holčiček uvěří, že se o jejich děti dokážou postarat. Na druhou stranu jde o moji víru v sebe sama, že takový úkol přijmu a pokusím se ho spolehlivě plnit.

Domnívám se, že nedostatek víry, a teď nechci mluvit přímo o víře k Bohu, spíše o oné víře v člověka, je náš největší problém. Nedokážeme přijmout svobodu jako naši přirozenou součást, a proto se obáváme nést důsledky našich rozhodnutí. Možná je to pozůstatek z dob, kdy náš lid svobodný nebyl. Onen strach tehdy plynul z možné perzekuce. Avšak našli se i v těch časech lidé, kteří byli ochotni za svou svobodu bojovat, protože v ni věřili. Věřili, že jejich rozhodnutí bojovat za svobodu, která k člověku prostě patří a potřebuje ji stejně jako vzduch k dýchání, povede k tomu, že svobodní budou všichni, a byli také připraveni na možné následky, které jejich odpor mohl vyvolat.

(Hanka Holcnerová byla v Brně nejaktivnější, u mě v bytě bylo hnízdo disidentů a psala jsem do samizdatového Hosta pod svým jménem. To my jsme měly být první, koho zavřeli. Ale odsoudili Trudu Vidlařovou a Dušana Skálu, ti totiž neměli ve svojí péči děti. Dušan seděl čtyři měsíce, Truda pět... Vazba byla horší než výkon trestu, to sedíte totiž v takové malé cimříčce, šílená klaustrofobie.)

Je jasné, že uprostřed anonymního davu, kde nám nebezpečí nehrozí, nikdo není o nic lepší ani horší než my sami, máme zdánlivý pocit bezpečí. Je to však jen další omyl. Lidské společenství není anonymní dav, každý z nás ho tvoří! Rozhodnutí každého z nás vyvolává následky, za které nakonec neseme zodpovědnost všichni. Máme možnost volby, v tom spočívá svoboda. Proto musíme dar svobody přijmout co nejdříve, už jako děti, nemusíme ho sice chápat, ale musíme ho vnímat jako naši součást, vědět, že s ním v každé chvíli můžeme naložit, jak uznáme za vhodné. Pokud nám tento dar nikdo nestačí uzmut, ještě než si ho stačíme osahat, velmi záhy si uvědomíme, jak obrovská zodpovědnost je být svobodou obdařen.

(Moji rodiče byli inženýři, chodili normálně do práce i k volbám, já byla na gymnáziu dokonce v SSM. Až v polovině osmdesátých let jsem poznala Hanku a Dušan chtěl, abych psala do toho Hosta, takže já jsem spíš tak jako sklouzávala k tomu, že mi tihle přátelé byli nejmilejší.)

Jistě získáme i negativní zkušenosti, které vyplynou z našich špatných rozhodnutí, ale i takové zkušenosti jsou cenné, a právě ony nás učí přijmout důsledky našeho jednání. Pokud nám dospělí svobodu ponechají a budou nám svěřovat už od mala úkoly či povinnosti, které vůbec ani nemusí být nijak velké, získáme sebedůvěru, z které pramení odvaha měnit slova v činy, a vědomí zodpovědnosti nejen za sebe, ale i své blízké, dokonce za celé naše společenství, celý svět!

Je strašně těžké si úplně uvědomit, že tu nejsme sami, a vůbec nejtěžší je podle toho jednat. V osmnácti letech získáváme právo volit zástupce našeho státu. Mnozí (nejen) mladí lidé k volbám

ani nejdou, protože to „nemá cenu“, prý jsou tam všichni stejní. Ale kdo jsou „ti všichni stejní“? Jsou to lidé, stejně jako vy nebo já. Nevěříme jim mnohdy zcela oprávněně. Ale jak máme věřit jiným, když ani nevěříme sami sobě? A naopak, jak nám mají druzí důvěřovat, když ani my sami si nevěříme!

(To je vlastně šílený na těch lidech... Opravdu ta šílená masáž posledních dvaceti let, kdy už neteče krev, už se jenom tak pomalinku ohýbá hřbet. Jít k těm volbám, co nebyly volbami, to byl strašnej hegeš a 99,99 % k těm volbám šlo. My jsme ani měsíc před převratem nevěřili, že to skončí... To je ta příšerná tichá dohoda. Dodneška nejsem úplně klidná, když o tom mluvím, ale je fakt, že já to mám tak nejmíň zlý, protože teď pracuju tady v té redakci a nechávají mě dělat, co chci, takže mě to tak moc neštve. Když už mě něco moc štve, tak to můžu napsat, ale jinak mí disidentští kamarádi jsou samozřejmě zklamaní...)

Každý z nás má schopnosti, se kterými může dle své libosti nakládat, ale zahodit je přece nesmí! Říct, že v politice nebo kdekoli jinde jsou všichni stejně špatní, dovede kdekdo, ale kdo si dokáže přiznat, že se mezi ně možná řadí i on sám svou nečinností? Myslím, že demokracie, v pravém slova smyslu, u nás neexistuje, a tudíž ani nejsme ten svobodný národ, kterým chceme být. Dokud si každý z nás neuvědomí, že svoboda je jeho přirozeností a nikdo nám ji nedokáže vzít, pokud s ní budeme zodpovědně nakládat, nebudeme si moci nikdy přestat naříkat a čekat na ty rytíře z Blaníku, kteří nás zachrání. Ne!

Nespoléhejte na to, že když budete jen *mluvit*, někdo to přece jednou *udělá*, nezhazujte své schopnosti a pokuste se využít své svobody podle svých možností nejen ve svůj, ale i v prospěch ostatních a umožněte to i svým dětem. Nebojte se občas jít proti proudu; život je dynamický, neustále se mění a třeba ti lidé, kteří si pořád jen zoufají, pronášejí prázdná slova a zůstávají v nečinnosti, čekají právě na vás, kdo jim ukáže, že pomoci nám dokážou jedině činy, pramenící ze správného přesvědčení a odvahy stát si za svým názorem.

(My vám nacpeme ty sociální dávky, rodinné přídavky, porodné, zadarmo veškerou péči a budete držet hubu a krok: to je princip husákovského režimu, který byl jakoby na dohodu, a když se z toho najednou někdo vymknul, a ono těch lidí bylo málo, tak to pro ten režim bylo strašlivé nebezpečí. Proč ten občan není spokojen? Velký bratr musí mít pod kontrolou všechny... Právě Charta 77, najednou napříč celým občanským spektrem od dělníků po vysokoškolské profesory ji podepsali, odhalila režimu zrcadlo...)

Nezapomínejte na to, že nejtemnější místa v pekle jsou přece vyhrazena těm, kdo si v časech mravní krize zachovávají neutralitu.

(Vložené úryvky pocházejí ze seminární práce Zrcadlo minulosti; vypracovala jsem ji ve školním roce 2012/2013. Jádrem této práce byly rozhovory s Janou Soukupovou, básničkou a publicistkou.)

*Simona Buryšková
Kvinta
Gymnázium Matyáše Lercha
Žižkova 55, Brno*